

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 31 Mart 2026
Sayı : 1802

10/3972

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Osman Kavala/Türkiye kararlarının uygulanmaması sonucunda yeni bir başvurunun daha Büyük Daire önünde sonuçlanması beklenmektedir. 2019 ve 2022 yıllarında verilen iki kararın uygulanmamasına Anayasa Mahkemesi'nin Gezi eylemlerine ilişkin iki kararının (Can Atalay ve Tayfun Kahraman kararları) uygulanmaması sorunu da eklenmiştir. Anayasa'nın 90. ve 153. maddeleri bakımından bağlayıcı olan kararların uygulanmamasının yargı içinde, hukuk sistemimizde ve dış ilişkilerimizde yarattığı krizlerin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 104. maddelerine uygun olarak meclis araştırması açılmasını arz ederim.
31.03.2026

Gökçe GÖKÇEN

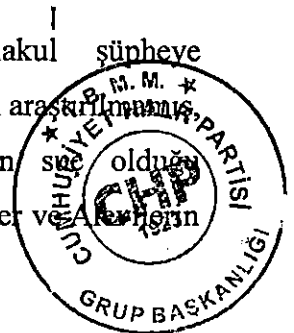
İzmir Milletvekili

Türkiye Avrupa Konseyi'ne 13 Nisan 1950'den itibaren taraf olup kurucu üyelerden sayılmaktadır. Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ve 18 Mayıs 1954 tarihinde onaylamıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin uygulanmasını denetleyen yargı organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'dir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2025 yılı istatistiklerine göre bekleyen başvurular bakımından Türkiye, 18.464 başvuruyla birinci sıradadır. Türkiye'yi artık Avrupa Konseyi üyesi olmayan Rusya 7.177 başvuruyla, ardından Ukrayna 4.004 başvuruyla takip etmektedir.

Osman Kavala, 18 Ekim 2017 tarihinden itibaren önce gözaltı, ardından tutuklama ve hüküm aşamalarıyla birlikte günümüze dek özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır. Osman Kavala'nın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruları sonucunda iki ayrı karar verilmiştir. 2019 yılında İkinci Bölüm'ün verdiği karar, 11 Mayıs 2020 tarihinde kesinleşmiştir.

Mahkeme'nin incelemesine göre Kavala'nın tutukluluğu, makul şüpheyeye dayandırılmamış; Gezi eylemleri ve iddia edilen darbe girişimi arasındaki ilişki araştırılmamış, iddianamenin 657 sayfa uzunlukta olmasına rağmen hangi eylemlerin suç olduğu belirtilmemiştir. Telefon konuşmaları, sivil toplum örgütleriyle olan görüşmeler ve diğer

sorunlarına dair tespitlerin birer suç gibi görülerek alt alta dizilmesiyle yetinilmiştir. Ayrıca dosyada bir tanığın suçlayıcı bir ifadede bulunmadığını belirtmesine rağmen beyanı esas alınmış ve MASAK raporunda banka işlemleri sıralanmakla beraber herhangi bir hukuka aykırılık belirtilmemiştir. Suçlamaların Gezi eylemlerinden 5.5 yıl sonra yöneltmiş olmasına ve iddianamenin hazırlanmasından önce Erdoğan'ın "Gezi'nin arkasında kimler olduğunu açıkladım. Dış ayağı Soros, iç ayağı Kavala'dır dedim." ifadelerini kullanmış olmasına da dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının suç işlendiğine dair makul şüphe olmadan tutuklama yapılması nedeniyle, 5. maddesinin 4. fıkrasının Anayasa Mahkemesi'ne makul bir süre içinde başvuru hakkının olmaması nedeniyle ihlal edildiğine; devletin yetkisini kötüye kullanarak siyasi motivasyonlarla yargı sürecinin yürütülmesi nedeniyle Sözleşme'nin 18. maddesi ve 5. maddenin 1. fıkrasının birlikte ihlal edildiğine karar verilmiştir. Mahkeme, Osman Kavala'nın tahliye edilmesi için gereken tedbirlerin alınmasına da karar vermiştir.

Kararın uygulanmaması ve Osman Kavala'nın tahliye edilmemesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, konuyu tekrar değerlendirmiştir. 11 Temmuz 2022 tarihinde Büyük Daire'nin incelemesi sırasında Hükümet, 10 Aralık 2019'da karar verilmesinin ardından 18 Şubat 2020 ve 20 Mart 2020 tarihlerinde Kavala hakkında tahliye kararları verilmesi nedeniyle Türkiye'nin AIHM kararını uyguladığını ve Kavala'nın yeniden Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak iç hukuk yollarını tüketmesi gerektiğini savunmuştur. Oysa aynı zamanda Kavala, casusluk suçlamasıyla yeniden tutuklanmış ve böylece hiç fiilen tahliye edilmemiştir.

Suçlamanın değiştirilerek yeni bir tutuklama kararı verilmesine rağmen 25 Nisan 2022 tarihinde Osman Kavala, casusluk suçlamasından beraat etmiş ve hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu cezayı 28 Eylül 2023 tarihinde Yargıtay onamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi, 2022 yılında Bakanlar Komitesi'nin başvurusuyla bu kez ihlal prosedürü kapsamında yaptığı incelemede bu kez Sözleşme'nin 46. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. İlgili düzenleme, "Kararların bağlayıcılığı ve infazı" başlığını taşımakta ve "Yüksek Sözleşmeciler taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler." ifadelerini içermektedir. Mahkeme, Türkiye'nin Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir.

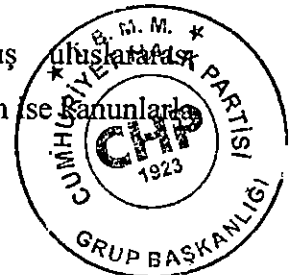
Türkiye'nin farklı siyasi partilerden 18 üyeyle temsil edildiği Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, 12 Ekim 2023 tarihinde bu iki kararın uygulanmamasıyla ilgili bir karar kabul etmiştir. Parlamenter Meclis'in bu kararıyla Türkiye'ye Avrupa Konseyi Statüsü ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinden kaynaklanana uluslararası yükümlülüklere uyma, Mahkeme'nin bağlayıcı kararlarını uygulayarak hukuka aykırı şekilde tutulan Osman Kavala'yı serbest bırakma ve AİHM kararlarının uygulanması için hukuki çerçeve ve koşulları geliştirme çağrısı yapmıştır. Bu kararda Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun siyasi etkiye açık yapısı da eleştirilmiştir.

25 Mart 2026 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Büyük Dairesi bir duruşma gerçekleştirmiştir. Bu duruşmada Sözleşme'nin 3. Maddesinin (insanlık dışı davranış ve kötü muamele yasağı), 5. maddesinin (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6. maddesinin (adil yargılanma hakkı), 7. maddesinin (kanunsuz ceza olmaz ilkesi), 10. maddesinin (ifade özgürlüğü), 11. maddesinin (örgütlenme özgürlüğü) ve 18. maddesinin (haklara getirilecek kısıtlanmaların sınırlanması) ihlal edildiği iddiası incelenmiştir.

Duruşmada Hükümeti temsil eden kişilerden biri, son yıllarda kayyım rektör ve öğrencilere yargı ve disiplin tacizi ile kulüp odalarının boşaltılması girişimleriyle tartışma konusu olan Boğaziçi Üniversitesi'nin Hukuk Fakültesi Dekanı Ali Emrah Bozbayındır olmuştur. Hükümeti temsil eden diğer kişiler Abdullah Aydın, Burçin Bayrak Şenocak, Şenol Taş, Nuri Uzun, Öner Aydın, Berrin Dingaz Koşar ve Hakan Bulut; başvuru Osman Kavala'yı temsil edenler Başak Çalı, Philip Leach, Deniz Tolga Aytöre ve Ebru Demiralp Bekir olmuştur.

Duruşmada Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Michael O'Flaherty de beyanda bulunmuştur. Komiser, bu davanın yalnızca başvurusunun haklarını ilgilendirmedeğini; Türkiye'de insan hakları savunucularının karşılaştığı yapısal sorunlara işaret ettiğini ifade etmiştir. Bağlayıcı AİHM kararlarının uygulanmaması, ceza ve terörle mücadele kanunlarının geniş yorumlanarak demokratik etkinliklerin suç olarak nitelendirilmesi, barışçıl protestoların dağıtılması için gereksiz güç kullanılması, baroların ve avukatların yaşadıkları sorunlar, yargı bağımsızlığı ve Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun üyelerinin seçilmesi usulü, Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ kararlarının uygulanmaması, Anayasa Mahkemesi'nin Can Atalay ve Tayfun Kahraman kararlarının uygulanmaması gibi birçok sorun, Komiser tarafından dile getirilmiştir.

Anayasa'nın 90. maddesi, usulüne uygun yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmaların kanun hükmünde olduğunu; insan haklarına ilişkin sözleşmelerin ise kanunlar

çelişmesi durumunda sözleşmelerin esas alınacağını düzenlemektedir. Buna göre insan haklarına ilişkin uluslararası andlaşmalar, hem iç hukukumuzun bir parçasıdır, hem de normlar hiyerarşisinde kanunların üzerinde özgün bir yere sahiptir.

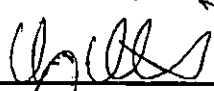
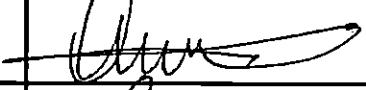

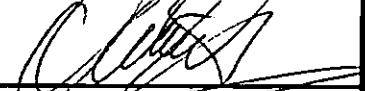

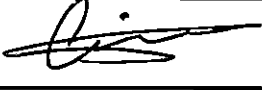
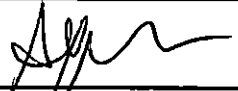
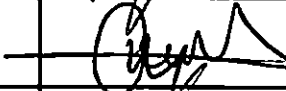
Anayasa'nın 153. maddesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağladığını düzenlemektedir. Anayasa Mahkemesi kararları arasında bağlayıcılık bakımından herhangi bir fark bulunmamaktadır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kararları, yargı organları bakımından da tartışmasız bir şekilde bağlayıcıdır.

Birçok farklı siyasi partinin temsilcilerinin oyuyla 18 Şubat 2026 tarihinde kabul edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu raporunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarının eksiksiz uygulanmasına vurgu yapılmıştır. Buna rağmen halen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Osman Kavala/Türkiye kararı, AIHM'in Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ kararları, Anayasa Mahkemesi'nin Can Atalay ve Tayfun Kahraman kararları uygulanmamaktadır.

Bu kararların uygulanmamasının yargı organları ve hukuk sistemimiz üzerinde yarattığı etkilerin ve bu durumun dış ilişkilerimize yansımalarının araştırılarak yalnızca kişiler üzerinde değil, hukuk sistemimiz üzerinde etki yaratan bu krize çözüm bulunması sağlanmalıdır.

1802 Sayılı Meclis Araştırma Önergelerinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Cumhuriyet ÜZÜM	Manisa	
İsmail ARIACI	Denizli Mu.	
Nail CİLER	Kocaeli	
Mehmet GURAMANOĞLU	Hatay	
Utku ÇAKURZECİ	ESKİŞEHİR	
Özge Erdem İNCE	Ardahan	
Tuğkan Ateş	Rolu	
Mehmet İLHAN	Kırsehir	
Ali Özgür	K. Maraş	
Mahmut Tanul	Sarıyer Mu.	
Ensa AYTEKİN	Balıkesir MU	
Cemal ERGİNYURT	İstanbul	
Hüseyin YILMAZ	Aydın MU	
Cemal Akdoğan	İstanbul	
Senkan Sarı	Balıkesir	
Elizem ÖZCAN	MUĞLA MU.	
Sibel SUCİMEZ	Trabzon Mu.	S. SUCİMEZ
Alihan Bora DARGAN	Edirne	
Özge Bircan Koca	Denizli	
Hüseyin ÖZTÜRK	Bursa MU	